

Οι επιχειρηματίες υπερδανείζονται για τις εταιρείες τους, και μετατρέπουν τα δάνεια σε ατομικό πλούτο

του **Δημήτρη Σταμούλη**

Πληθαίνουν μέρα με τη μέρα τα «κανόνια» που ανακοινώνονται με μεγάλες και άλλοτε κραταιές καπιταλιστικές επιχειρήσεις να οδεύουν στο περίφημο άρθρο 99 του Πτωχευτικού Κώδικα και χιλιάδες εργαζομένους να βιώνουν την απόλυτη ανασφάλεια και το φάσμα της ανεργίας. Μετά το πεντάστερο ξενοδοχείο Athens Ledra που, εν μέσω τουριστικής σεζόν, έβαλε λουκέτο και άφησε ξεκρέμαστους τους διακόσιους περίπου εργαζόμενους, και την Ηλεκτρονική πιο πριν, ακολούθησαν μέσα σε λίγες ημέρες άλλα δύο «ηχηρά» κραχ. Το ένα ήταν αυτό των σούπερ μάρκετ Μαρινόπουλος και το άλλο της εταιρείας πετρελαιοειδών Τζετόιλ που ίδρυσε ο Κ. Μαμιδάκης, ο οποίος αυτοκτόνησε πριν ακριβώς μία εβδομάδα. Και οι δύο αυτές εταιρείες απασχολούσαν μαζί περίπου 12.700 εργαζόμενους.

Η πορεία προς τη μνημονιακή κόλαση όλα αυτά τα χρόνια είναι σπαρμένη από κουφάρια μικρών και μεγάλων επιχειρήσεων, μα πιο πολύ από εκατοντάδες χιλιάδες εργαζόμενους-θύματα του άγριου κοινωνικού πολέμου που διεξάγει το εγχώριο και διεθνές κεφάλαιο. Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της ΕΣΕΕ, πάνω από 245.000 λουκέτα μπήκαν σε επιχειρήσεις από το 2008 ενώ έμειναν χωρίς δουλειά πάνω από 840.000 εργαζόμενοι. Ο ολοκληρωτικός καπιταλισμός των Συμφώνων Σταθερότητας και της σιδερόφρακτης λιτότητας «κόβει» τα «ξερά κλαδιά» του κεφαλαίου, αλλά πρωτίστως «κόβει» εργατικά δικαιώματα και όνειρα, αναζητώντας νέο «αίμα» και ανάταξη της κερδοφορίας του.

Πολλοί είναι αυτοί που αναρωτιούνται πώς είναι δυνατό τόσο ισχυροί όμιλοι στους κλάδους τους να καταβαραθρώνονται και να οδηγούνται σε χρεοκοπία. Σε εξορμήσεις που έγιναν από εργατικές λέσχες και εργατικά σχήματα σε διάφορες πόλεις και γειτονιές (Πατήσια, Γαλάτσι, Πρέβεζα κ.α.) πολλοί πελάτες διατύπωναν την απορία για το «τι έγινε» και για το «πού πήγαν τόσα χρήματα που μας έπαιρναν κάθε φορά που ψωνίζαμε».

Πραγματικά, πώς εξηγείται το γεγονός ότι μια εταιρεία, όπως ο Μαρινόπουλος, που εισέπραττε άμεσα ζεστό μετρητό χρήμα από τους πελάτες της, αλλά πλήρωνε επί πιστώσει και εκ των υστέρων τους προμηθευτές της, να συσσωρεύσει χρέη περίπου 1,3 δις ευρώ, κοντά στη μια μονάδα του ΑΕΠ της χώρας; Η εταιρεία αυτή, όπως και τόσες άλλες, δεν έκανε και κάτι ...παράνομο. Τα προβλεπόμενα «παραθυράκια» των νόμων υπέρ του κεφαλαίου αξιοποιούσε. Κανείς, ωστόσο, δεν ενοχλήθηκε που επί τρία συναπτά έτη δεν είχε δημοσιεύσει ισολογισμό, ενώ ο τελευταίος, του 2014, εμφάνισε «εμπορικές και άλλες υποχρεώσεις» ύψους 750 εκατ. ευρώ. Κι όμως, οι τράπεζες συνέχιζαν να τη χρηματοδοτούν κανονικά. Δεν είναι τυχαίο ότι οι υποχρεώσεις της προς τον τραπεζικό τομέα προσεγγίζουν, σήμερα, το μισό δις. ευρώ! Ωστόσο, αίσθηση προκάλεσε αποκάλυψη δικηγορικής εταιρείας πελατών στους οποίους χρωστά η Μαρινόπουλος, ότι η εταιρεία το 2011 μεταβίβασε την τεράστια ακίνητη περιουσία της σε φαντ στο Κατάρ που ελέγχεται από τον ίδιο τον μεγαλομέτοχο της Μαρινόπουλος ΑΕ.

Εύλογα κανείς καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι τζίροι που έφταναν ως και 1,6 δις. ευρώ, οι 2.000 περίπου απλήρωτοι προμηθευτές, οι οφειλές 100 εκατ. ευρώ σε Δημόσιο, ασφαλιστικά ταμεία και 4,3 εκατ. ευρώ σε εργαζόμενους δεν ...εξαϋλώθηκαν, αλλά κάπου έχουν καταλήξει αποφέροντας αμύθητο προσωπικό πλούτο για τους ιδιοκτήτες και ανείπωτη δυστυχία και ανέχεια για τους εργαζόμενους. Δεν πρόκειται για κανένα «παράδοξο του ελληνικού καπιταλισμού», όπως υποκριτικά αναρωτιέται η Καθημερινή, αλλά για την κλασική ιδιοτέλεια του καπιταλιστή, που συσσωρεύει πλούτο κλεμμένο από τους εργάτες του. Ούτε πρόκειται για «κατάρρευση του παρασιτικού μοντέλου» ή της οικονομικής μεγέθυνσης μέσω της κατανάλωσης με δανεικά. Γιατί, με τον ίδιο τρόπο λίγο-πολύ κινείται το κεφάλαιο και στην Ελλάδα και αλλού. Με σκληρή εκμετάλλευση, ελαστική, κακοπληρωμένη ή απλήρωτη εργασία, που επιβάλλουν οι κυβερνήτες —ΝΔ και ΠΑΣΟΚ παλιότερα, ΣΥΡΙΖΑ σήμερα— με αδρές επιδοτήσεις από κράτος και ΕΕ, με φοροαπαλλαγές και με μύριες δυνατότητες εξαγωγής πλούτου σε εξωχώριες εταιρείες και «καμουφλαρισμένα» φαντ. Το μοντέλο του υπερδανεισμού των επιχειρήσεων και της μετατροπής των δανείων σε ατομικό πλούτο είναι πάγια τακτική του κεφαλαίου. Οι διάφοροι επιχειρηματίες όλο και πιο συχνά αρέσκονται να ...κλέβουν τις επιχειρήσεις τους, να τις ρίχνουν στα βράχια, αφού πρώτα έχουν διασφαλίσει τα κέρδη τους με κάθε πρόσφορο μέσο.

Ανάλογη ιστορία είναι και η εταιρεία Τζετόιλ, η οποία την περασμένη εβδομάδα προσέφυγε στο άρθρο 99, αφήνοντας ξεκρέμαστους 200 περίπου εργαζόμενους. Η εταιρεία καυσίμων είχε φτάσει να αποτελεί την τρίτη δύναμη της αγοράς, με μερίδιο 8,5%, δίκτυο 600 πρατηρίων και πέντε θυγατρικές στα Βαλκάνια. Ταυτοχρόνως, η οικογένεια δραστηριοποιήθηκε στη ναυτιλία, την εμπορία αυτοκινήτων, τα ξενοδοχεία, τους πολυχώρους, την παραγωγή και τυποποίηση ελαιολάδου και κρασιού. Μπορεί τα οικονομικά προβλήματα της εταιρείας να εμφανίστηκαν το 2008, στην αρχή της κρίσης, και τα κέρδη να έγιναν ζημίες ύψους μισού δις ευρώ, αλλά δεν ήταν πάντα έτσι τα πράγματα. Πώς άλλωστε βρέθηκαν τα 15 εκατ. ευρώ για να ανακαινιστεί ο πολυχώρος «Αθηναίς» στο Γκάζι; Πού πήγαν τα έσοδα από το «Αθηναίς Catering», ένα από τα μεγαλύτερα κέτερινγκ της Αθήνας, που είχε αναλάβει, με το αζημίωτο, την προμήθεια φαγητών των αποστολών της Ολυμπιάδας του 2004 αλλά και πολλές εκδηλώσεις του δημόσιου τομέα; Πώς μεσούσης της κρίσης το 2010, η εταιρεία προχώρησε στην εξαγορά των εταιρειών Ντρακόιλ και Ελ Πέτρολ, διευρύνοντας το δίκτυο πρατηρίων της; Σήμερα, οι υποχρεώσεις της Τζετόιλ ξεπερνούν τα 314 εκατ. ευρώ ενώ οφείλει 2,5 εκατ. ευρώ στο ελληνικό Δημόσιο, 650.000 ευρώ σε ασφαλιστικά ταμεία και 920.000 ευρώ προς τους εργαζομένους.

Ποια είναι όμως η μοίρα των εργαζόμενων των υπό πτώχευση εταιρειών σε όλη αυτή την ιστορία; Μπορούν να διασφαλιστούν τα συμφέροντά τους από την υπαγωγή των φεσωμένων εταιρειών στο άρθρο 99 και την υποτιθέμενη απέλπιδα προσπάθεια των ιδιοκτητών τους σε συνεργασία με τις τράπεζες και πιθανούς αγοραστές, να τις καταστήσουν «βιώσιμες»; Οι εργαζόμενοι του Μαρινόπουλου, της Τζετόιλ και όλων των άλλων εταιρειών που καταφεύγουν στον Πτωχευτικό Κώδικα δεν πρέπει να εφησυχάσουν, ούτε να εμπιστευτούν τις κινήσεις των ιδιοκτητών και τα «επενδυτικά σχέδια» που θα τους σερβίρουν.

Τα περί «άμεσης επιστροφής στην κανονικότητα», «διασφάλισης των θέσεων εργασίας» και «διευθέτησης των οφειλών» που λέει η Μαρινόπουλος είναι τόσο αλήθεια όσο και η ανακοίνωσή της ότι τα ...άδεια καταστήματά της «συνεχίζουν κανονικά τη λειτουργία τους»... Ένα πρώτο δείγμα έδωσε η εταιρεία μετά την πρόσφατη συμφωνία με το επιχειρησιακό σωματείο που προέβλεπε ότι θα συνεχίσει την καταβολή των πάσης φύσεως δεδουλευμένων αποδοχών των εργαζομένων όπως προβλέπει ο νόμος. Τα δεδουλευμένα Ιουνίου δεν καταβλήθηκαν ενώ και το επίδομα αδείας δόθηκε κουτσουρεμένο, καταντώντας ένα βοήθημα 200 ευρώ.

Θα πρέπει να γίνει σαφές ότι η εφαρμογή του άρθρου 99 από την περίοδο της θέσπισής του μέχρι σήμερα έχει αποδείξει ότι η υπαγωγή επιχειρήσεων σε αυτό οδηγεί σε πλήρη ατιμωρησία τους ιδιοκτήτες καπιταλιστές.

Πολλοί μεγαλοοφειλέτες επιχειρηματίες κατέφυγαν στο άρθρο 99, όχι για να διασώσουν τις επιχειρήσεις τους, αλλά για να αποφύγουν τη δίκαιη από τους πιστωτές τους, μεταξύ των οποίων και το Δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία, χρησιμοποιώντας τη συγκεκριμένη ευχέρεια ως παράθυρο αποφυγής των ποινικών και αστικών ευθυνών τους. Το άρθρο 99 συμπεριλαμβάνει στους πιστωτές και τους εργαζόμενους όσον αφορά τις απαιτήσεις τους από μισθούς και αποζημιώσεις απολύσεων. Ο προηγούμενος πτωχευτικός κώδικας τους εξαιρούσε από τους πιστωτές και αντιμετώπιζε κατά προτεραιότητα τις απαιτήσεις τους. Πλέον, μπαίνουν στην ίδια μοίρα με τις τράπεζες και τους μεγάλους προμηθευτές αλλά, τελικά, αυτοί δεν παίζουν κανένα ρόλο στις εξελίξεις, καθώς τα νήματα τα κινούν τράπεζες και ενδιαφερόμενοι αγοραστές. Είναι σε τίποτα διασφαλισμένοι οι εργαζόμενοι μετά την υπαγωγή της εταιρείας τους στο άρθρο 99; Όχι! Η δικαστική απόφαση δεν υποχρεώνει την εργοδοσία να καταβάλει κανονικά τους μισθούς, ούτε βέβαια να διατηρήσει όλες τις θέσεις εργασίας που έχει σήμερα. Δηλαδή, ο Μαρινόπουλος έχει το «δικαίωμα» να μην καταβάλει μισθούς –όπως και το κάνει!— και να προβεί σε απολύσεις, εάν αυτό το ορίζει το πλαίσιο του σχεδίου «εξυγίανσης» που θα καταρτίσει μαζί με τις τράπεζες. Είναι φανερό ότι η εργοδοσία των Μαρινόπουλων, Τζετόιλ και Σία επιχειρούν να κερδίσουν χρόνο, ώστε να προωθήσουν είτε σχέδια αντεργατικής αναδιοργάνωσης, σε συνεννόηση με τις τράπεζες και τους πιθανούς αγοραστές, είτε να κηρύξουν πτώχευση. Στα συνήθη μέτρα «εξυγίανσης» που προτείνουν οι τράπεζες περιλαμβάνονται λουκέτα καταστημάτων, που σημαίνει απολύσεις. Να θυμίσουμε ότι η αρχική συμφωνία με τη «Σκλαβενίτης» προέβλεπε τη συν-λειτουργία μόνο των 33 υπέρ-μάρκετ της «Μαρινόπουλος», σε σύνολο 823 καταστημάτων που διατηρούσε εντός και εκτός Ελλάδας, μέχρι και τον Μάρτη του 2016... Ένα άλλο κρίσιμο θέμα αφορά στις οφειλές. Η «Μαρινόπουλος» και οι ενδιαφερόμενοι αγοραστές της, για παράδειγμα, ζητάνε «κούρεμα» των χρεών της εταιρείας προς τις τράπεζες και τους προμηθευτές, που μπορεί να φτάσει ακόμα και στο 50% των οφειλών. Προφανώς, εάν επιβληθεί τέτοιο κούρεμα, δεν πρόκειται να μείνουν αλώβητα και τα 4,3 εκατ. ευρώ που οφείλει η εταιρεία στους εργαζόμενους.

Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΠΡΙΝ στις 10 Ιούλη 2016